

Sygn. akt II Ca 539/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

K., dnia 22 grudnia 2016 r.

Sąd Okręgowy w Kaliszu II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Janusz Roszewski (spr.)
Sędziowie:	SSO Barbara Mokras SSR del. Małgorzata Wawrzonowska
Protokolant:	st. sekr. sąd. Elżbieta Wajgielt

po rozpoznaniu w dniu 22 grudnia 2016 r. w Kaliszu

na rozprawie

sprawy z powództwa J. K.

przeciwko M. K. (1) , M. K. (2)

o rozwiązanie umowy dożywocia

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w Jarocinie

z dnia 20 czerwca 2016r. sygn. akt I C 601/15

1. oddala apelację;
2. nie obciąża powoda kosztami postępowania apelacyjnego.

SSR del. Małgorzata Wawrzonowska SSO Janusz Roszewski SSO Barbara Mokras

Sygnatura akt II Ca 539/16

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 20.06.2016r. Sąd Rejonowy w Jarocinie oddalił powództwo J. K. przeciwko M. K. (1) i M. K. (2) o rozwiązanie umowy dożywocia oraz zasądził od powoda na rzecz pozwanych koszty procesu.

Apelację od wyroku wniósł powód zaskarżając wyrok w całości. Zarzucając naruszenie prawa procesowego skutkujących błędami w ustaleniach faktycznych w szczególności art. 233 §1 w zw. z art. 227 k.p.c. w zakresie wadliwej oceny dowodów oraz naruszenie prawa materialnego art. 913 § 1 i § 2 k.c. przez błędne jego wykładnię i zastosowanie,

apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie powództwa, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania.

Pozwani wnieśli o oddalenie apelacji i zasądzenie od powoda kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja powoda nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy w całości podziela ustalenia faktyczne i rozważania dokonane przez Sąd Rejonowy i uznaje je za własne. W takiej sytuacji gdy sąd odwoławczy orzeka na podstawie materiału dowodowego zgromadzonego w pierwszej instancji i aprobuje dotychczasowe ustalenia, nie musi ich powtarzać (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2007 r., II CSK 18/07, Lex nr 966804; orzeczenie Sadu Najwyższego z dnia 13 grudnia 1935 r., C III 680/34. Zb. Urz. 1936, poz. 379, z dnia 14 lutego 1938 r., C II 21172/37, Przegląd Sądowy 1938, poz. 380 i z dnia 19 listopada 1998 r., III CKN 792/98, OSNC 1999, nr 4, poz. 83; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 marca 2006 r., I CSK 147/05).

Według art. 233 § 1 k.p.c. sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału. Sąd Rejonowy dokonując tej oceny nie naruszył reguł oznaczonych w powołanym tu unormowaniu, dającym wyraz obowiązywaniu zasady swobodnej oceny dowodów.

W myśl art. 227 k.c. przedmiotem dowodu są fakty mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie. O tym, jakie okoliczności – jako istotne (art. 227, art. 316 § 1) – wymagają wyjaśnienia, decydują przepisy prawa materialnego, które powinny być zastosowane w rozpoznawanej sprawie (z uzasadnienia orzeczenia SN z dnia 30 sierpnia 1990 r., IV CR 236/90, OSNCP 1991, nr 10-12, poz. 125; por. także wyrok SN z dnia 27 stycznia 2011 r., I CSK 237/10, LEX nr 784978 i postanowienie SN z dnia 10 lutego 2012 r., II CSK 357/11, LEX nr 1133804.)

Istotność faktów wiąże się również z podstawą faktyczną powództwa (por. art. 187 § 1). Uzasadniając powództwo, powód subiektywnie określa stan faktyczny sprawy. Oznacza to, że powoływane fakty powinny mieć znaczenie prawne. Selekcji faktów dokonuje Sąd, uwzględniając zasadę prawdy materialnej i zasadę kontradiktoryjności. Będą one wtedy przedmiotem dowodu, jeżeli dotyczą okoliczności, które z punktu widzenia prawa materialnego mają istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy; istotne znaczenie mają zaś te fakty, które odpowiadają hipotezom tych przepisów prawa materialnego, które mają zastosowanie w sprawie. W tak rozumianym zakresie postępowanie dowodowe zostało w całości przeprowadzone przed Sądem I instancji. Nie zachodzi zatem sytuacja uzasadniająca potrzebę uzupełnienia postępowania dowodowego przed Sądem odwoławczym, w szczególności, że zgłoszony w apelacji wniosek dotyczy faktów i dowodów znanych stronie w toku rozpoznawania sprawy przed sądem I instancji, a przede wszystkim twierdzeń o faktach nieistotnych dla rozstrzygnięcia sprawy.

Zważyć bowiem trzeba że hipoteza normy prawnej stanowiącej podstawę roszczenia rozwiązania umowy dożywocia, którego domaga się powód, wymaga zaistnienia przesłanek określonych w art. 913 § 2 k.c. Stanowią je szczególne okoliczności, których wystąpienie uzasadnia zakwalifikowanie wypadku jako wyjątkowy. Ustawa nie precyzuje tego pojęcia, pozostawiając praktyce sądowej wypełnienie jego treści. W orzecznictwie ugruntowane jest stanowisko, zgodnie z którym cechą wspólną wszystkich zaszłości, jakie kwalifikują wypadek unormowany w art. 913 § 2 k.c. jako wyjątkowy. Zatem nie tyle istotne jest wykazywanie kolejnych faktów potwierdzających źródła zaistniałego konfliktu pomiędzy stronami i jego przebiegu, ale tych, które wskazują na ich wyjątkowość zarówno w relacjach wzajemnych, ale również na tle istniejących stosunków danego środowiska.

Odnosząc się do oceny dowodów, to zdaniem Sadu Okręgowego nie można uznać za uzasadniony zarzut wadliwej oceny zeznań świadków T. K., S. K., K. P., I. M. E. T., H. M. czy H. O., J. G., M. C., K. O., jak również samej pozwanej, czy powoda, które dotyczą kwestii opuszczenia przez pozwaną gospodarstwa rolnego. Podważając bowiem ich ocenę, apelujący pomija, że fakt opuszczenia gospodarstwa rolnego i wymeldowania nie jest w sprawie sporny, natomiast pozostałe ustalenia, istotne dla oceny wyjątkowych okoliczności związanych z podstawą faktyczną roszczenia, w tym rzeczywiste przyczyny opuszczenia gospodarstwa przez pozwaną

oraz to której ze stron należy przepisać złą wolę w wykonywaniu umowy dożywocia, zostały dokonane przy rozważeniu całości materiału dowodowego, w tym dowodów, których oceny apelujący nie kwestionuje.

Odnosząc się do zarzutów naruszenia prawa materialnego art. 913 §1 i §2 k.c. należy na wstępie podkreślić, że w orzecznictwie ugruntowane jest stanowisko, iż wypadek wyjątkowy ma miejsce wtedy, gdy dochodzi nie tylko do krzywdzenia dożywotnika ale również jest ono przejawem złej woli nabywcy nieruchomości.

Niekiedy jednak złą wolę można przypisać także lub tylko dożywotnikowi, który w drastyczny sposób uniemożliwia nabywcy korzystanie z nieruchomości. Jeżeli przyczyna całkowitego zerwania więzi osobistej leży wyłącznie po stronie dożywotnika, uwzględnienie roszczenia z art. 913 § 2 k.c. oznaczałoby przyznanie mu uprawnienia do jednostronnego rozwiązania umowy w każdym czasie, bez liczenia się z interesem zobowiązanego, i to także w sytuacji, w której zobowiązany jest gotowy wywiązywać się z nałożonych umową obowiązków. Nie jest podstawą do rozwiązania umowy samo negatywne nastawienie dożywotnika do kontrahentów, czy jednego z kontrahentów umowy.

Jak wykazał przewód sądowy, pomiędzy stronami wykształciły się stosunki sprawiające, że nie można od nich wymagać, by pozostawały nadal w bezpośredniej ze sobą styczności. Całość stosunków pomiędzy stronami należy ocenić jako bardzo negatywne. Szczegółowo opisany w ustaleniach faktycznych Sądu I instancji przebieg konfliktu wskazuje, że śmierć syna powoda a męża pozwanej, stanowiła dla nich źródło nie tylko do żaloby i cierpienia, ale również negatywnych relacji rodzinnych, które w konsekwencji doprowadziły do decyzji pozwanej M. K. (1) o opuszczeniu wraz z synem gospodarstwa rozlewnego, w którym znajdowało się jej miejsce zamieszkania. Odpowiedzialność za powstanie tych relacji i ich skutków ponosi w znacznej części powód. Prawidłowo Sad Rejonowy uznał w tych okolicznościach, że pozwana nie porzuciła spadkowego gospodarstwa rolnego, bo choć obecnie nie pracuje w nim osobiście, to wydzierżawiła je osobie trzeciej, która uprawia grunty orne i uiszcza czynsz. Mimo, że skutkiem wydzierżawienia gospodarstwa rolnego powód, nie może obecnie pracować w nim osobiście, oraz to nie zachodzi przypadek wyjątkowy, bowiem nie pozostaje bez świadczeń zagwarantowanych umową, w szczególności służebności mieszkania. O ile powód nie uzyskuje innych świadczeń a wysokość otrzymywanej renty jest niewystarczająca dla zaspokojenia potrzeb jego utrzymania, to istnieje możliwość ich wyegzekwowania, nawet w przypadku istniejącego między stronami konfliktu czy wydzierżawienia gospodarstwa przez zobowiązanych. Prawna i faktyczna możliwość ich wypełnienia, którą może oczekiwać z dochodów z tego gospodarstwa, nie daje podstaw do wniosków apelującego, że zadłużenie gospodarstwa uzasadnia rozwiązanie umowy, Również nie może stanowić takiej podstawy pozbawienie powoda możliwości osobistego wykonywania pracy w gospodarstwie, bowiem nie jest to celem zawartej umowy dożywocia.

Wobec powyższych stwierdzeń apelację powoda jako nieuzasadnioną oddalono na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 §1 i art. 102 k.p.c. uznając, że w sytuacji powoda zachodzi wypadek szczególnie uzasadniony, dający podstawę do uwzględnienia wniosku w tym zakresie.

SSO Barbara Mokras SSO Janusz Roszewski SSR Małgorzata Wawrzonowska - del.